

TİYATRO '76

Sayı : 32 Fiyatı : 10 TL.

TURGAYBETİL'76

Yontucu Kuzgun Acar

1928 - 1976

TİYATRO / 76

Aylık siyasi tiyatro dergisi / Sahibi ve sorumlu yönetmeni **SEÇKİN CILIZOĞLU** / Haberleşme adresi : P.K. 58 Beşiktaş - İstanbul / Yönetim yeri: Tünel Hıdivyal Palas 601 Beyoğlu - İst. / Yıllık Abone bedeli 120 TL. (Yurt dışına iki katı ücret uygulanır) / Basıldığı yer: **İSHAK** Matbaası / Basıldığı tarih: 3.5.1976 / Kapak düzeni **TURGAY BETİL**.

TİYATRO / 76 ELEŞTİRMEN KADROSU

Prof. Dr. **ÖZDEMİR NUTKU** / Doç. Dr. Adnan **BENK** / Ömer **ATILA** / **KUZGUN ACAR** / Seçkin **CILIZOĞLU** / Mehmet **ULUSOY** / Dikmen **GÜRÜN** / Tahir **ÖZÇELİK**

İÇİNDEKİLER

Her Zenci Bir Anne Yüreği ... 5 (<i>Mustafa YALÇIN</i>)	
Kuzgun Baba'nın Ardından ... 15 (<i>Necdet ÖZKAN - Sabahattin ŞENTÜY - Özdemir HAZAR - Doğan KOLOĞLU - Selahattin TONGUÇ - Fikret OTYAM - Atilla ZİLCİOĞLU - Mehmet PESEN - S. Günay AKARSU</i>)	
Kuzgun Baba Akademiye Değil Düzene Karşıydı 20	
Bizim Foto - Roman 38 (<i>Tanju CILIZOĞLU</i>)	
Keferistan Turnesi 22 (<i>Kuzgun ACAR</i>)	
Sabotaj Oyunu Üstüne 25 (<i>Tahir ÖZÇELİK</i>)	
Ahmet Demirel'in Yaşamı 28 (<i>Ziya DEMİREL</i>)	
Nereye Payidar - Oyunlu Müzik OBKT'nun Oyunları : 42 (<i>Seçkin CILIZOĞLU</i>)	
Devlet Tiyatrolarında Yönetmen Sorunu 41 (<i>MURATHAN</i>)	
Kitap - Eleştiri 45 (<i>Ahmet TELLİ</i>)	
Suç (Oyun) 49 (<i>Oben GÜNEY</i>)	

FAŞİZME KARŞI

CEPHE BİRLİĞİNİ ENGELLEYEN CUMHURİYET HALK PARTİSİDİR...

Ülkede hergün boyutlarını arttıran bir faşizm vardır. Devrimci mücadelenin kitlelere yayılmasıyla doğru orantılı olarak faşizm tırmanmaktadır. Bu, bir diyalektik olgudur.

Ülkedeki faşizmi yöneten Amerikan emperyalizmi ve onun koltuğunda semirmekte olan işbirlikçi sermayedir.

Amerika ülkede ne aramaktadır?

Amerika artık Türkiye'de Demirel'i kendisine yararlı görmemekte, Demirel'in iktidarını pekiştirmek için giriştiği çabalar sakıncalı bulunmaktadır.

Türkiye ekonomisini ayakta tutmaktan başka siyasi başarı kazanma şansı olmayan Demirel, Amerika'nın Sovyetlerle aramıza kurduğu duvarı zorlamaktadır. Amerika Sovyetlerden ekonomik yardım alan Türkiye hükümetinin ülkesinde üs adıyla işgal ettiği topraklara bundan böyle kiracı olmak istememekte, bunu pekiştiren Demirel'i içerden ve dışardan zorlanan kozlarla cezalandırmaktadır.

CHP lideri ve CHP, sokaktaki kana romantik bir yaklaşımda bulunmakta, devrimci kadroların verdiği mücadele üstünde iktidar aramaktadır. Ecevit'e göre sokakta kan vardır. Sorumlu İktidar'dır. «Onlar gitsin, biz gelelim, kan durur» demektedir. Bu noktada «MSP ile bile iktidara varım» demektedir.

Sokaktaki kan üretim araçlarının işçi sınıfı egemenliğine geçmesine kadar sürecektir. Bu bilimsel bir sonuçtur. İktidar değişimi sınıfsal bir değişim olmadıkça da Devrimci mücadele sürecektir. Devrimci mücadele sürdükçe faşizm tırmanacaktır. Bugün AP ile CHP'nin temsil ettiği sınıf aynıdır. Sınıfsal oluşumunu belirlemede Demirel Ecevit'ten daha nettir. Sisli olan Ecevit'tir. Bu belirsizlik uzun bir süredir devrimci kadrolar üzerinde bölücü bir etkenlik kazandı ve şimdilerde bir arınma noktası yakaladı.

Devrimci kadrolar Sosyal Demokrasi aşamasının süreçte ortak işlerliği konusunda CHP de, daha da öte CHP'nin lideri de yanıldılar. CHP, Sosyal Demokrat bir örgüt olmamıştı. Ne var ki Sosyal Demokrasi sancısı çekiyordu. Bu noktada devrimcilerin devreye girmesi CHP'yi Sosyal Demokrat yörüngeye oturtması ayrı bir olasılık, sermaye sınıfı karşısında diğer örgütlerden hiçbir ayrıcalığı olmayan bugünkü CHP'yi Sosyal Demokrat saymak ayrı bir olasılıktı. Kısacası, CHP, egemen güçlerin böldüğü Devrimci kadroların bir araya gelmesini engellemiştir.

Faşizm iktidarların nicelik değiştirmesi ile değil, nitelik değiştirmesi ile durur. CHP, faşizme karşı gerçek bir taban mücadelesi vermek yerine, beyaz eldivenli ve dozu tartışılan bir kürsü mücadelesi vermektedir.

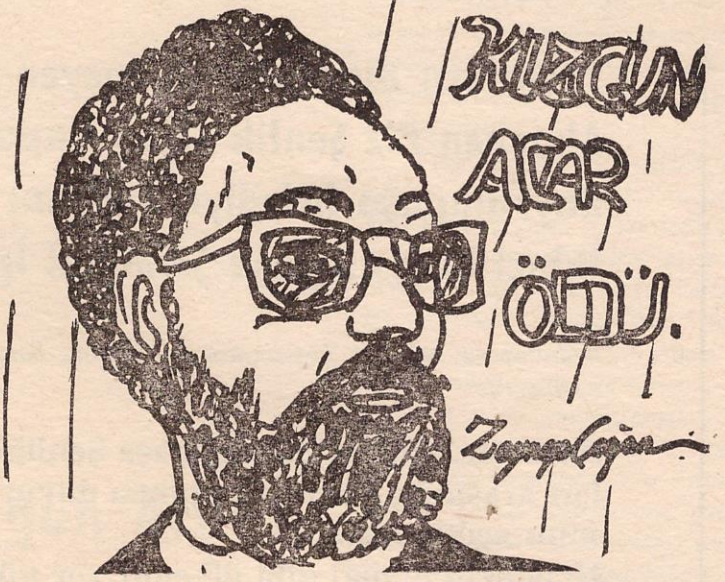
Bugün güncel görev, MC'nin düşürülmesi değildir. Güncel görev örgütsüz tırmanmakta olan devrimci mücadeleyi, örgütlü bir yörüngeye oturtmaktadır. Yakın geçmişimizde örgütsüz devrimci mücadelenin nasıl saptırıldığını da yaşamışızdır.

Kısacası faşizm, Devrimci hareketin bir oluşumu ise, aynı sınıfı temsil eden siyasi kitlelerin iktidara gelmesi yada gitmesiyle durmayacaktır. Bir egemen sınıf iktidarını yıkmak, yerine eş değerli yenisini getirmek mehter yürüyüşü bile değildir.

Güncel görev, Devrimci kadroların bir örgüt birliğine varması, faşizme karşı örgütlü demokratik bir mücadeleye girmesidir.

AYDINLIK GÜNLER TÜRK HALKININDIR.

Her Zenci Bir Anne Yüreği Taşır

ZEYNEP ÇAĞAN'IN
KUZGUN ACAR
PORTRESİ

Kuzgun ACAR'ın anısına

Bir yoldan dönmüştüm, kayırlıydım
Yaralı at gibiydim.
Ansızın seni gördüm orda
Taksim meydanında
Halkın arasında nişan...

KARAM KARDEŞİM

Hemen bavulumu kaptın elimden
«Bırak dostum ben taşırım
«İrkimin işlerine karışma, yürü meyhaneye»
Kadehim boşalıyor dolduruyorsun.
Işıklı alnıyla dinliyorsun beni,
Kederleniyorsun acılarınla.

KARAM KARDEŞİM

«Birşeyler ye, birşeyler ye,
İnsan böyle günlerde sağlam olmalı»

KARAM KARDEŞİM

İnsan böyle günlerde sağlam olmalı
İrkimin işlerini bilirdim KUZGUN
Her zenci bir anne yüreği taşır
Bunu bilirdim

KARAM KARDEŞİM

Seni şimdi nerde bulup görmeli?
İnsanlar içinde gezinemezsin
Sıvayıp kolların çalışamazsın
Deniz kıyısında oturamazsın
Dostların boynuna sarılamazsın
Seni şimdi nerde bulup görmeli

KARAM KARDEŞİM

İşte oturdum hızla yaşlanıyorum
Bu amansız işleri düşünüyorum.
İti uğursuzu, hırsızı pisi,
Yaşayıp gidiyor kahpe dünyada
İşte oturdum hızla yaşlanıyorum...
Nedir bu ölümler uçup gitmeler?
Hep böyle ansızın böyle ansızın
Durmadan tomurcuk üreten eller
Hep böyle ansızın böyle ansızın
Sırayı saygıyı şaşırıldı ölüm...

KARAM KARDEŞİM

MUSTAFA YALÇIN

HABERLER

4 Şubat Günü Kuzgun Acar'ı Kaybettik ...

Dergimiz eleştirmenlerinden ve yontu sanatımızın ustalarından **KUZGUN ACAR**'ı 4 şubat günü geçirdiği bir beyin kanaması sonrasında kaybettik.

Sanatçı Ortaköy'deki atölyesinde «*Bayrampaşa Atatürk*» anıtının çalışmalarını sürdürürken sabaha karşı evine gelmek için merdivenlerden inerken bir beyin kanaması geçirmiş, daha sonra kaldırıldığı Cerrahpaşa Hastahanesinde bütün gayretlere rağmen girdiği komadan kurtarılamıyarak aramızdan ayrılmıştır. Ölümü sonrasında sanatçının cenazesi Akademiye getirilerek burada yapılan bir töreni takiben Fatih Camiinde kılınan ikindi namazından sonra Kozlu'da toprağa verilmiştir.

KUZGUN ACAR için Akademi-de yapılan törene kalabalık bir sanatçı ve dost topluluğu katılmış, burada yaptığı yontuların bir kısmı arasına konulan tabutunun başında arkadaşları sanatçının yaşamı üzerine kısa konuşmalar yapmışlardır.

KUZGUN ACAR'IN ÖZ GEÇMİŞİ

Kuzgun Acar öldüğü gün 48

yaşını doldurmasına 22 gün kalmıştı. Sanatçı Libya'dan İstanbul'a göçmüş Hâbeş Zehra'nımla İstanbullu Nazmi Bey'in evlenmelerinden dünyaya gelmişti. Nazmi Bey, Kuzgun doğduktan bir süre sonra Zehra'nımı bırakmış ve geride kalan çocuğunun annesi ile örülen dramı ile de fazla ilgilenmemişti. Zehra'nım kendisi gibi arap olan çocuğunu yetiştirmek için oldukça sıkıntılı günler geçirmişti. Kuzgun öğrenimini Ticaret lisesinde sürdürmüş buradan Güzel Sanatlar Akademisi Heykel bölümüne geçerek *Hadi Bara* Atölyesine girmişti.

Kuzgun'un bu dönem en yoksul yıllarıydı. Akademi de geceyi gündüze katarak bir çalışma başlamıştı. Arkadaşları Kuzgun'un Hadi Bora atölyesindeki yılları için şunları söylüyorlar :

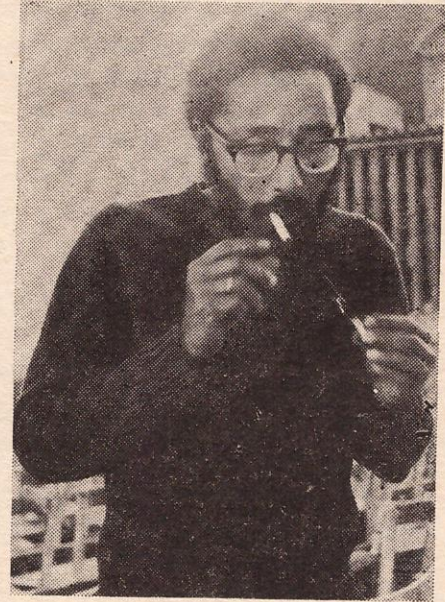
«*Kuzgun derisi kadar renkli bir insandı. Akademiye girdiğimiz günden itibaren heykel yapımı işine asılmıştı. Doymak bilmez bir çalışma temposu ile işe giriyor ve durmadan öğrenmeğe açık bir yürekle herkesten herşeyden birşeyleri geliştirmeğe çalışıyordu. Kuzgun Akademi yıllarında son de-*

rece atılımlı bir öğrencilik sürdürdü. Daha ilk yapıtlarında yeni boyutlar aramağa başlamış, başta Rudolf Belling olmak üzere tüm heykel bölümü ustalarının dikkatini çekmişti.»

Evet Kuzgun bir yandan Akademiye sürdürüyor, bir yandan da kendisini bu yaşa kadar işçilik yaparak getiren annesine artık yük olmamak için bir barda vestiyerlik ve asayiş düzenleyicisi olarak çalışıyordu. Kendisi bu yılları için şunları söylüyordu sonradan :

«*İlk önce yadırgamıştım. Bar fedailiği. Ama bana çoksey eklemiş bir yaşam devresidir bu. Her an tetikte olmak. Müşterinin aklının içinden geçen mazarratı sezerek duruma hemen el koyuvermek. Zaten bu geç kalmağa gelmez bir durum. Mazarrat aklın içinden organlara yayılınca neyi önliyeceksin ki. Okun yaydan çıkması gibi. Tetikte olmak ta öyle sam füzesi gibi bir alet değil. Kısa zamanda bu işimde oldukça yaygın bir üne kavuştum. Transfer istekleri başladı. Ama ben meslekte tırmanmaktan yana değildim. Akademi'deki asıl işi sürdürebilmek için birşeyleri aşmak, bir yolu geçmekti benim-*

(*Sayfayı çeviriniz*)

KUZGUN ACAR

kisi. Bir de işim ırkımın işlerinden sayılırdı. Bar sahibi memnun müşteri memnun sürüp gidiyordu, yaşam. Bir adamın elindeki bıçağı almayı, tabancaya havlu atarken iskemle geçirmeyi galiba burada öğrendim.»

AKADEMİ SONRASI

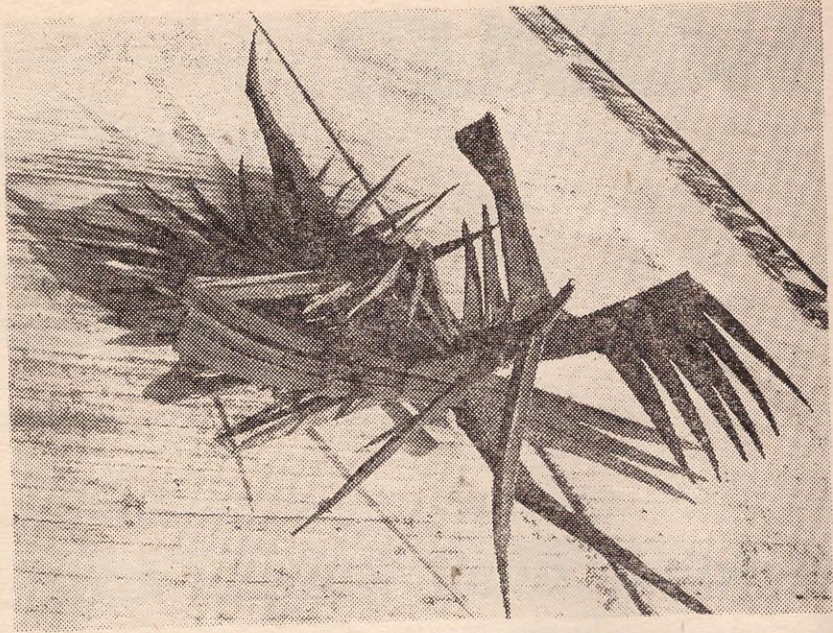
Kuzgun Akademiyi 1953 yılında hitiriyordu. Artık kendi değimi ile diplomalı heykeltraş olmuştu. «Ne işe yarıyorsa heykelin diploması» «Diplomalı içki içmek gibi birşey bu» «Aslında insan diplomalı da diplomasız da heykeltraş olabilir. Karacaahmet'teki o güzelim mezar taşı anıtlarının yontucuları kim? Nereden diploma almışlar? Ama Akademiyi inkâr ediyorum sanmayın bu sözlerimle. Heryer, her yaşam dilimi bir sıçramadır insan hayatı için...»

Akademi sonrası Kuzgun'un yaşadığı zor dönemlerden biriydi. Bu sırada Kuzgun annesini kaybediyordu. Uzun bir yalnızlık geliyordu Kuzgun'a bu durum uzun süre kabul edilmez geliyor elini heykelle sürmüyor ve pek ortalarda gözüküyordu. Bu arada Kuzgun ilk kez evleniyordu. Bostancı'da bahçe içinde küçük bir ev. Evin bahçesinde, içinde her yerinde bir heykel furyası. Durmadan heykel yapıyordu Kuzgun. Ve durmadan kim neyini beğenirse derhal pakete sarılıp armağan ediliyordu. Kuzgun'un o devresinden sağa - sola dağıtılmış pekçok yapıtı vardı.

ÖNCE EVRENSEL OLMAK

Kuzgun Fransa'ya ilk gidişini ve Paris Dünya Gençler Bienal'inde birincilik ödülünü alışı şöyle anlatıyordu :

«Bütün dünyada insan önce ulusal boyutlarını zorlar. Yani kendi ülkesinde adama sayılır. Yani kendi ülkesinin insanına işinde kendisini kabul ettirir. Ondan sonra bir sıçramaya geçer evrensel boyutlar alır. Ulusal boyuta oturmak ille de Evrensel bir boyut ka-

KUZGUN'UN MANİFATURACILAR ÇARŞISININ DUVARINDAKİ YAPITI

zanmayı gerektirmez. Ama bizde bu olay biraz başka galiba. Batı hayranlığımızdan yada kapütilyonlardan bu yana, yada Gülhane Hattı ümayunundan bu yana toplumumuza dışardan akıl ithal etmek rahat gelmiş. Giderek bunu öyle geliştirmişiz ki kendi adamını bile dışardan ithal eder olmuşuz. Yani diyelim o ki dünyada bir sanatçı önce ulusal olur, ardından evrensel boyutlar arar. Bizde tam tersi. Önce evrensel sonra ulusal olunuyor. Benim içinde bu biraz öyle oldu. Fransa'da bir gençlik Bienal' vardı. Bizde çiçeği burnunda bir yontucuyuz ya. Soyunduk birşey'er yapmağa. Bir heykel mahşeri o Bienal. Soyunan soyunana. Adı gençler Bienali ama kollektif ülke çalışmalarını bile pazarlanan bir Bienalle. Bir yığın iri iri batı ülkesinin Dışişlerinin yabana atılmaz temsilcilerinin temsil ödenekleri ile kendi adamının peşinde tezgâh açtığı bir Bienalle. Bizde soyunduk bir kere. Hiç olmasa bir yarışma havası yaşayıp Paris'i gördük diyeceğiz içimizi bastıracağız. Sonuç'ta jüri benim yapıtımı birinci seçti. Paris kalktı üstüme geldi sanki.

Ne kadar önemli bir adam oluverdim birden. Bizim hariciye bile kalktı beni aradı. En çokta ona şaşmışım. Ama öğrendim ki sonradan bir ödül kokteyli için Elçiyi çağırılmışlar. Elçi de eski memur tedbirli adam ne de olsa. Büyükle ri bilir. Kalkmış Ankara'ya danışmış. Büyükle ri ne dediyse adam ondan sonra Paris'te benden önde bir adım atmadı. İstanbul'a döndüğümde ençok Elçi rahatladı diye sevindim. Bu ödül benim yaşamında en soluklu boyuttur tabii. Bir yıllık bir burs «Paris Heykel Atölyesi»nde yeniden heykele soyunmak...»

BABA KUZGUN'UN OĞLU OLUYOR

Sonra Bienalle bursu bitecek ve Kuzgun İstanbul'a dönecek tekerrar. Hayatının en rahat dönemlerinden biri. Paris'in taşıdığı ün sanatçıya birçok yapıt siparişi taşıyacak.

Bige ile tanışma ikinci evlilik Yunus'un doğumu. Yunus belk dünya ençok yürekten çocuk seve Kuzgun'un tadını çıkardığı bir şölen. Bitmeyen bir şölen. En azın

BÜLBÜLE KURDUM TUZAK BAHTIMA KUZGUN ÇIKTI

yüreklisin ağabey
yaşamak «sultanpazarıdır» sende
şimdi
bir tahta iskeleye bindin de
«bağladın donunu» her şeyin
ama yakıştı bu gidiş sana :
«beyin travmasından»...

geceyarıları kalkıp
demir kaynatmak
ya da
yüreklendirmek
yenileri
kavgadan yana

yürekliydin ağabey
kara sıcak bir namlu gibiydin

eski tüfek
heykel işçisi
KUZGUN ACAR

ümit denizer
şubat 1976
üşküdar.

canlı, nükte dolu
sıcak anılar bıraktın biz de,
bir halk türküsünden başlık yaptık sana

KUZGUN'UN ÖLÜMÜ SONRASINDA
METİN DENİZ VE SAİM

BUGAY'IN ALDIKLARI MASK

dan oğluyla bir çocukluk yarışı. Baba oğul bir araya gelince tanıyamazsınız kim baba kim oğul. İkisi birbirinden haşarı ikisi bir birinden sevimli.

Ve bir süre sonra KUZGUN'un siyasi seçimi.

KUZGUN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNDE...

Ve yıl 1965 lere varıyor. 1960 yılı devriminin Anayasayı sola açması. Türkiye İşçi Partisi'nin kurulması ve Kuzgun'un bu kez parti neferliğine soyunması. Kendi değişimi ile;

«Herşey bundan sonra gelir. Ben heykel yapacaksam bu iş ta-

mamlandıktan sonra yapacağım. Yıl 1919 a varmışsa Pera Palas'ta kalacak hainlerden mi olunur. Varracaksın Anadolu'ya. Sarılacaksın silâha. Oyunu bozmak için. Savaş her zaman bilirsiniz bir oyundur. Ama oyunu bozmakta vardır. Ben böyle anlıyorum. Bir çocuk büyüyor. Davranmak gerek. İnsan ömrünün kaç kez geç kalmağa tahammülü vardır. Otobüs kaçırır, yak de-ğil ki bu...»

Ve egemen güçler Kuzgun TIP'e soyununca kesmişlerdi iş vermeği. Kesmişlerdi bu Paris Biennale'in en büyük ödülünü alan sanatçı ile merhabayı. Kuzgun Bey Koz İlçesinde sarılmış partisinin

işlerine bir yandan küçük teknesi ile balık tutup satıyor, bir yandan parti çalışmalarına eksiksiz katılıyordu. Gene kendi değişimi ile «Yunus artık balık yemekten bıkmıştı da Kuzgun balığın satılabilir olduğunu öğrenmişti...»

DEVİRİM İÇİN HAREKET TİYATROSU

Bu arada Kuzgun'un en güzel masklarını Mehmet Ulusoy'la yaptıkları **DEVİRİM İÇİN HAREKET TİYATROSU**'nun sokak oyunlarında görüyoruz. Kuzgun burada birbirinden güzel masklar yapıyordu. Ve Devrim İçin Hareket Tiyatrosu olgusunda saygın bir emek birliği

sürüyordu. Bugün sokaktaki adama inmiş olan Amerikan emperyalizmine karşı bilinçli tavır İşçi Partisi'nin çabası içinde pekişiyordu. Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'nun Mehmet Ulusoy yönetimindeki sokak oyunları da bu bilinçlenme içinde bir katkıydı elbet. Ve Kuzgun bu olgunun içindeydi. «Sabır varsa sabır sonuç yakındır. Annem derdi bunu. Yada ben annemden duyduğumu hatırlıyorum. Herşey sabır ister. Göreceksin bu bizim insanımız bir kez anladımı nasıl vazgeçirilemez bir inatla Amerikaya karşı çıkacaktır. Biz taş koyuyor. Taşları üst - üste koyuyoruz. TİP'in bu çalışması sokağa inecek yani sokaktaki adama inecektir. Bu durdurulamaz ki. Durdurulamıyor ki? Emek kaybolmaz. İstavrit balığına anlatsan Amerikan emperyalizmini gene yanlış bir iş yapmış sayılmazsın. Yol uzundur belki. Kısası bulunmadan da uzun yol en kısasıdır. Varırsın sonunda. Varırsın...»

Dayak, polis ve egemenlerin ve Amerikalıların en çok karşı koydukları örgütlenmelerden birisi olmuştu **DEVİRİM İÇİN HAREKET TİYATROSU**.

Bu arada Kuzgun Yunus'un annesinden ayrılmış son karısı FERSA ile evlenmişti. Mutluydu. Rahattı. Evinde bir fırtına dinmişti. Yaşamı kıyıya çekmenin soluğunu aramıyordu ama heykel yapmağa heykele sarılmağa koşul arıyordu Kuzgun...

VE 12 MART

Ve 12 Mart vardığında **KUZGUN** Galata Kulesindeki Ceneviz meyhanesini işletiyordu. Burada süreli yazılan hesap pusulalarının çokluğu yüzünden garsonlarla kavgaya ediyor ve müşteriler araya girerek durumu düzeltiyorlardı. «Satmayı öğrenemedim. Tek öğrenemediğim ve öğrenemediğim beceremediğim için kendime hiç kızmadığım bir konu bu benim için... Anlaşıldı mı...»

VE 12 MART FAŞİZMİ...

Bir sabah Kuzgun'u alıp götürcekler Gayrettepe hücrelerine koyacaklardı. Kuzgun içerdeydi. Bu hücre döneminde gene kendi değişimi ile «Adama sayılma» 24 gün sürecekti. Kuzgun 32 gün sonra son işini de yitirmişti.

ANTALYA HEYKELİ

Ve yaşamının son işini Akdeniz'e serdi Kuzgun. Antalta'ya Haşim İşcan anıtını yaptı. Arkasından Bayrampaşa Atatürk Anıtı maketi, arkasından Marmaraadası «Balıkçılarla Balıktağı çeken Atatürk» anıtı.

Sonra Mehmet'in gel çağırısı. Kafkas Tebeşir Dairesi oyununun maskaları. Kuzgun'a pasaport alma. Kuzgun'un hayatında en şaşırıldığı günlerden birgün eline pasaport verilmesi. Bu hüznü bir şaşkınlık. Paris. Fransa'da bir Tiyatro olayı yaratan Türk topluluğunun bütün sahte üstü ve sahne dışı çalışmalarda Türk sanatçılarınin olayı oluşturması düşüncesi. **KUZGUN**'un deniz kaplumbağlarından ördüğü bir Tiyatro dekoru. Üç aylık bir Paris. Ve Kuzgun'un Paris'ten karısına yazdığı bir mektuptan bölümler...

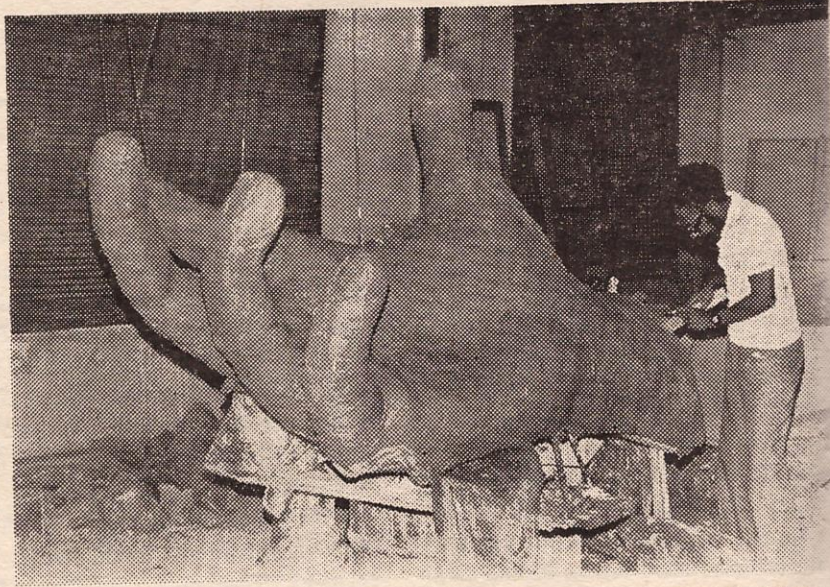
lüm...

«Paris'e vardım da başka bir yere gelmişim gibi. Delikanlılığımın Parisi yok yada ben delikanlılığımı kaybettim. Yada seni artık daha çok özliyorum. Paris eskiden içinde yaşadığını duyuramazdı insana. Zaman çavlan gibi akar geçerdi. Duruyor şimdi Paris'te yaşam. Bu kez sıkıldım Paris'ten. Hele Paris'te bir işin varsa Paris'le çemişkezek aynı. Onun için buralarda kalmam mümkün değil. Seni de özledim. Ama memleketimi de. Kurufasülyeyi de. Ekmeği yemeğin suyuna banabilmeyi de...»

EN RENKLİ YAŞAMDİ KUZGUN

Kısacası Kuzgun en renkli yaşardı. Her yaşam diliminin içinde kendi boyutları ile vardı üstelik. Kanlı Pazar mı Kanlı Pazar'ın en güçlü filmini çeken oydu. Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'mu özündeydi. TİP'mi kuruldu soyunurdu. Kuzgun kısacası halkına ödemiş gidenlerden bir insandı...

Kuzgun Acar atölyesinde beyin kanaması geçirdiği gün Bayrampaşa anıtının alçıları vardı ellerinde...

**KUZGUN ACAR
ANTALYA HAŞİM İŞCAN
ANITINA ÇALIŞIRKEN**

“KUZGUN BABA’NIN,, ARDINDAN DOSTLARI

GEÇ BULDUK ERKEN YİTİRDİK KUZGUN ACAR’I

NECDET ÖZKAN

Antalya’da tanıdım **KUZGUN ACAR’I**. Festival’e «**HASİM İŞCAN**» ın elini yetiştiriyordu. Karıncaların kızgın güneşten yaprak altlarına saklandığı bir Akdeniz öğlesinde, işine sarılmış, şavklı bir çalışma tutturmuştu. Güneş ve çevre ve zaman ve Haşim İşcan’ın eli...

Bir dayanma değil, bir boşalmaydı **KUZGUN’un** çalışması. İlk kez bir heykel yapımını izliyordum. Çamuru sıvıyordu tellere kuzgun. Ve sıvıdıkça büyüyordu el, el büyüdükçe coşuyordu **KUZGUN**. Oynuyordu çamurla. Oynuyordu büyüttüğü elle.

Antalya Belediyesi’nin balkonundan dalmış gitmiştim **Kuzgun’un** çalışmasına. Sonra nasıl oldu anımsamıyorum. Aşağıya inmiş, heykele yaklaşmış, **KUZGUN’la** koyu bir sohbetin içine dalmıştık. İlk «merhaba» dediğimde sanki kırk yıllık bir dostla merhabalaşmış gibi olduğumu çok iyi hatırlıyorum. Ve o ilk merhabadan aklımda kalan sözcükler şunlar:

«**Kuzgun** Bey sizin dikkatinizi bölmeyeyim.»

«Cancağızım, insan sevmediği işi yaparken bir kaçma duygusunu, bir bezginliği yaşar. Ve bölünsün ister. Bölünsün ki kaçsın o işten. Sevmeden çamurla oynanmaz ki. Böbakışlarımızdan bir yanlış konulmuş çamur parçasını yakalar, yerli yerine yerleştiririm. Bu heykelleri niçin yapıyoruz ki biz? İnsanlar için. Elbet bölünmek değil, daha bir görürüm yapacağım işi. Ben sizin kacaksınız. Daha bir sizin olacak bu heykel. Çamurdan çıktığını, nasıl çıktığını göreceksiniz. Evladû ayal var hanede, himm. Tanrı bağışlasın. Şimdi bakın, kadın doğururken o acısı arasında kafasını kaldırır, doğmakta olan çocuğuna bakar. Öyle birşey bu. Biz de bakılmak isteriz. İnsan gözü degecek ki, insan gelecek ki, insan olacak ki, himm. İşte o zaman biz bir iş yapıyoruz sanırız...»

Böyle uzadı konuşma...

Sonra sürdü. Heykel bitti.

Bizim Bavrampaşamıza bir Atatürk anıtı yapılmasını konuştuk.

«Neden olmasın ki? Niye yapmayalım ki? Her biçimin insana aktarılışında bir doğru odak yakalanır. Bizim de kafamızda bir Atatürk vardı. Olacaktır. Eğer benim kafamın içindeki Atatürk’te anlaşabilirsek neden olmasın ki?»

Ve sonra **Kuzgun** son çalışması olan «**BAYRAMPAŞA ATATÜRK ANITI**»nın maketini aldı geldi.

Birlikte gördük ki **Kuzgun’un** kafasının içindeki Atatürk bizim benim demiyorum bizim Bayrampaşa’daki sokaktaki a-

damımızın kafasındaki Atatürk’le hiç mi hiç bir ayrıcalık göstermiyor. Masamda günlerce duran **KUZGUN’un** maketine kimse hiçbir Bayrampaşa’lı «Hayır» demedi. Atatürk bu heykelde sokaktaki halkla bütünleşmişti. Sokaktaki halkla heykeltraş **KUZGUN** bütünleşmişti çünkü.. Yaşasaydı aynı coşkuyla Bayrampaşalılar **KUZGUN’un** Atatürk anıtını oluşturmasını izleyeceklerdi. Şimdi bu maketi yapılmış anıt gene tamamlanacak. **KUZGUN’un** son yapıtına sahip olmanın övüncünü yaşayacağız üstelik. Kısacası geç bulduk **KUZGUN’u** erken yitirdik...

BU ÖLÜMLÜ DÜNYA

SABAHATTİN ŞENYÜZ

1968’de Devrim İçin Hareket Tiyatrosu çalışmasında ilk kez karşı karşıya gelmiştik Kuzgun’la. Rahat, konuşkan, sıcak bir arkadaştı. Sonradan ayrıldık. Eylem birliğinin o zamanki koşulları bunu gerektiriyordu. İyi, doğru bildiğimiz yolda çalıştık ve biraz kırgın, üzgün tam sekiz yıl görüşmedik. Ölümünden önce iki kez karşılaştık. Son karşılaşmamızda, «Bu ölümlü dünyada önemli olan yaptıklarımız ve geriye bıraktıklarımızdır. Yanlışlarımız olmuştur. Kırgınlıklarımız yanlışımızdan olabilir. Bunu anlamak dostluklarımızı tekrar birleştirecektir» demişti. O yapıtlarıyla, içkisiyle ve ölümle son dostluğuna çıktı bir daha dönmemek üzere.

GECEİNİN İÇİNDE TANIDIM İNSANI

ÖZDEMİR HAZAR

Bostanlıda, deniz vardı, yağımın dibinde. Marmaranın ortasında adalar vardı. Deniz siyahı. İskele gazinosu ışık içinde Marmaradan gelen, rüzgâr serin değildi.

Gazinonun az ilerisinde plaj vardı. Plajın üzerindeki sinemada, Sinatra, alabildiğine bağıırıyordu.

Doktor Arif, yanımda idi. Masamda rakı vardı, leblebi vardı. Saat kaç mı idi? Gece nin yarısına geliyordu belki; belki de geçmişti. Sinemada gençler, tempo tutuyordu.

Doktor Hasgören «Kalk» dedi. Kadehimde kalanı yudum ladım. Leblebi, biraz iyot, çokça anason kokar olmuştu. Kalktık. Plajın önünden kıvrıldık, Altıntepeye doğru vurduk. Sinemanın sesi, dönüşde çoğaldı, sonra azaldı.

Bahçeli bir evin önünde durdu Doktor Hasgören:

«İyi tanı bu insanı» dedi.

Kapı aralıktı zaten, çalmadan girdi doktor. Bende izledim kendisini. Ev değil bir müze idi sanki. Boya kokusu, çamur kokusu karışığı bir başka, bir güzel, koku kaplamıştı evi. Simsiyah, kıvrır kıvrır saçlı genç adamı;

«Kuzgun» diye tanıttı bana doktor Hasgören. Elleri çamur içinde idi. Yüzünün tatlı esmerliği içinde, bembeyaz dişleri gülüyordu. Yeni birini tanımanın içtenliği vardı her-

halinde. Oturtacak yer aradı. Oturduk mu, oturmadık mı pek ansımıyorum. Ama, O tatlı yüzlü sımsıcak, insan bakışlı genç adamın, sanatçı parmaklarının çamuru başka bir biçimde, başka bir şekilde mıcıkladığını görüyordum. Her el hareketi yepyeni bir şekli, bir seveceliği ortaya koyuyordu.

İnsan başları vardı, evin her tarafında, üzgün, neşeli korkak, riyakâr, aldatıcı. Dudaklarının kıvrımından, gözlerinin bakışından anlaşılıyordu.

...Ve kuzgun vardı. Elleri bir başka çamurlu, gözleri ıpışıl.

«İzmir'e geleceğim» demişti. Guruptan bahsetmişim ona. İzmir'in akşamlarından bahsettim ona. Gelmemesine bir neden yoktu. Gelmesi lazımdı. Ama gelemedi.

O gelemedi ben bir daha göremedim. Bir saat belki daha fazla, kaldık evinde. Sonraları, çok sonraları doktor Hasgören selamını ilettiler bir kaç kez. Bir saatin, içinde bir insan'la tanışmışım. Bulunduğu yere varmak güç; kendisine ulaşmak güç.

...ve öldü dediler bir gün..

Bilmem Bostanlıda gene akşamlar öyle mi. O Altıntepe yolunun gidişe göre sağ tarafındaki o çiçekler içinde kaybolmuş ev hâlâ duruyor mu? Ve hâlâ, kapısı açılınca, çamur ve boya karışımı o koku var mı? Herşeyden ötesi, o evde İNSAN VAR MI?

KUZGUN'UN ÖDÜLÜ

DOĞAN KOLOĞLU

Kuzgun Acar Türkiye'nin renkli insanlarındandı... Onu tanıyanlar onun sohbetinde bulunanlar her konuda «acaba Kuzgun ne diyecek» diye

ona dönük dururlardı. İçkili olsun ayık olsun Kuzgun «en alternatifli» değil en «devrimci» cevabı anlardı. Kendi yapısında kendi içeriğinde etki tepki kuralınca şahlanırken san'atının en güzel ürünlerini veriyordu. En iyi ikramı içkisini paylaşmaktı... İçki onda «uyuşturuculuktan çok sanat yaratıcılığı» etkisi yapıyordu. Yaratıcılık esprisinden, heykeline, konuşmasından düşünce sine kadar hakimdi. Düşünce de çağdaşlaşmanın faturasını Türkiye'de cılız kalmakla ödemeseydi belki daha zengin belki daha boğazı tok olurdu. Buraya değer vermemenin ve sanatiyle başbaşa kaldığı zaman mutlu olmanın inceliğine erişmişti. Mutluluğu, beyinsel tatinin en aşamalı dönemi «yaratıcılığa» dayamıştı. Sömürüldüğünü bile bile gülerdi. Paraya değer vermemekten çok san'atına olan saygınlığının gücü yatardı soluğunda... Toplumsal hapisanenin içinde kendi san'atçı dünyasında hürdü.. Onu yaşıyor onu yoğuruyordu. Birgün bende hapisane de onun maskıyla kucaklaştım. Kabızlı mücadele günlerimin en sıkıntılı bir gününde Kuzgunun bir maskını «ödül olarak» bana getirdiler. O günden itibaren Kuzgun benim için hürriyetin ve hayata bağlanmanın simgesi oldu. Gizli, sırlı bir dostluk başlamıştı aramızda... Ben onun san'atında direnme gücümü ve dış dünya mesajımı aldım. Bugün Kuzgun aramızda değil... Olsaydı önce bize kızardı. Ölümüne kadar omuz silkiyordu ki... Üzülmemize rahatsız olurdu... Ne olmuş yani derdi... Ne olmuş...

HAKLIYDI KUZGUN İNSANLAR SANATLARIYLA ÖLÜMSÜZ OLUNCA DEĞER ÖLÇÜLERİ DE BAŞKA OLUYOR...

Belgat Deposunda Bir Heykel

FİKRET OTYAM

Yaptığı işler kadar, konuşması da, dünya görüşü de tatlı ve doğru olan bir sanatçıyı yitirdik, gerçekten ama gerçekten Türk yontu sanatı için zamansız bir kayıptır bu. Kızılayda Emek İş Hanının girişinde kuş iskeletini andıran büyük heykelin de yapıcısıydı Kuzgun Acar. Sordum sordurdum bu güzel yapıtı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı'nın Balgat'daki deposuna atılmış kaynakla kesilip. Değer bilmezliğimizi bir yana bırakalım Emekli Sandığı yöneticilerine sanata akılları ersinermesin öneriyorum. bu yapıtı hiç utanmadan sıkılmadan kendilerine ait Akün Sinemasının o güzel boşluğuna yada Çağdaş sahnenin kapısının üzerine koydursunlar, saygınlık kazanacaklardır. Yada dışarı satıp vergi iadesi alsınlar eğer bunu yapmazlarsa...

Sahi sayın Demirel hayatınızda bir kerecik olsun sanatla ilgili bir iş yapın emirlerin de şu işi gerçekleştirsinler, ama yedi yıl önce söz verdiğiniz kanaryalara dönmeyin..

Antalya'da bir
Kuzgun

Av. Selahattin TONGUÇ

Kuzgun'la tanışıklığımız pek eskiye dayanmıyor.. Belediye Başkanı seçildiğim günden beri Antalya'ya hizmet edenleri, özellikle, Antalya'yi

kentleştirmenin ilk ve önemli adımlarını atan Haşim İşcan'ı anımsatacak herhangi bir şey olmaması beni düşündürüyordu. Antalya'lı vefasız değildi ama, güncel işler arasında savsaklanmıştı belki de iyi niyetler... Kesin kararlıydım, bir Haşim İşcan heykeli yaptıracağım ve başlıca eseri olan Antalya Parkının girişine koyduracaktım.

Kuzgun'u salık verdiler.. Tanıştık. Dileğimi söyledim. «Olur, yapalım» dedi, Antalya'ya geldi. Heykelin konulacağı çevreyi araştırdı ve gitti. Sıcak, sevgiyle bakan gözlerinden, alçak gönüllülüğünden etkilendiğimi anımsıyorum. Büyük bir yaratıcı, düşünür ve duygu insanıydı Kuzgun Acar.. Bu özelliklerini ölümünden sonra daha iyi anladım..

Klasik bir heykel bekliyordum ondan. Bir eskizle çıkageldi geçen yıl Nisan ayında.. Bir el'di bu, anıtsal.. «Haşim İşcan hizmet eden adamdı, dedi, emeğiyle yüceldi o.. Öyleyse, O'nun heykelini değil, emeğini simgeleyen bir eser yapacağım.»

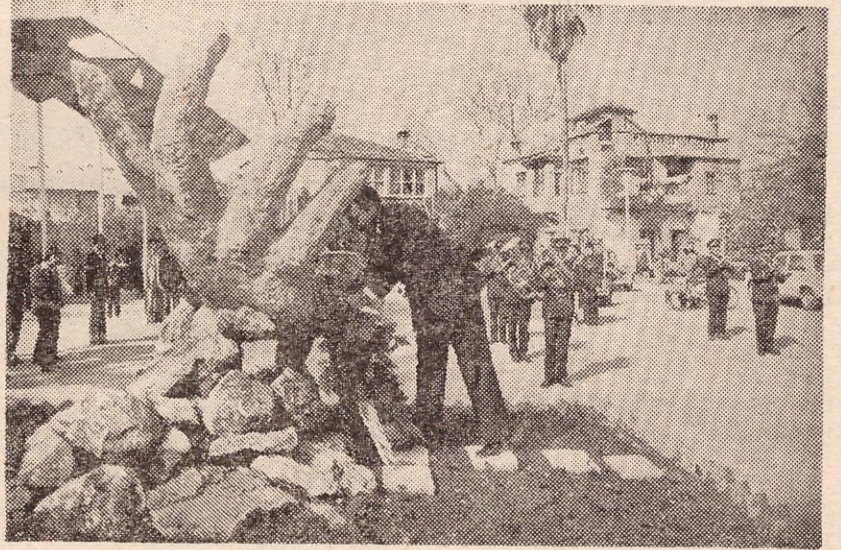
Ve Haşim İşcan'ın emeği bir el oldu Antalya Parkının girişinde, görenleri düşündürüyor, duygulandırıyor.

Kuzgun öldükten sonra yakın dostlarının yazdıklarını okudum ve O'nun alçak gönüllülüğüne bir kez daha inandım. «Emeğin yüceltilmesini simgelediği için en çok sevdiğim eserim budur» demişti bana... Söylemekten kaçınmış olmalı; yakın dostları eserlerini sayarken Haşim İşcan anıtına değinmediler bile... Bunu insan Kuzgun Acar'ın yontucu Kuzgun Acar'a yaptığı bir haksızlık sayıyorum.

Yitirmeseydik Kuzgun'u, onunla gelecek yıl bir Barbaros (*) anıtı üzerinde konuşacaktık. Barbaros Hayrettin Paşa'yı nasıl simgeleyecekti acaba?

Gerçekten üzgünüm...

(*) Hayrettin forsa iken kürekten Antalya kıyılarında kaçarak kurtulmuş ve Antalya'dan denize açılarak Barbaros Hayrettin Paşa olmuştur.

KUZGUN ÖLÜMÜ ÜZERİNE ANTALYA'DA HAŞİM İŞCAN ANITI ÖNÜNDE DÜZENLENEN TÖRENDE TONGUÇ HEYKELE ÇİÇEK KOYARKEN

YA BABACIK

ATILLA ZILCIOĞLU

KUZGUN için bir şey yazma, bir şiir söyleme ihtiyacını duymak çok doğal. Doğal da insanın kendisini aldatmaya çalışması çok zor. Niye yazıyorum? Niye yazdılar, ne anlatmak istediler? Neden o bir sürü laflar? Nedir anlatılmak istenen, kime neyi ispat ediyoruz? Neyi kime duyurmaya çalışıyoruz? Okuyanlar dinleyenler ne geçiriyorlar KUZGUN hakkında kafalarından? Tanırlar mıydı KUZGUN'u? Tanıldılar mı veya? Anladılar mı? Anlayabildik mi? Anladı mı yakınları? Karısı yakınları bizler anlayabildik mi? Bu her zaman anlatan her zaman lafı zaman duvarlarını aşan bu KUZGUN'u anlattıklarıyla anladık mı sayıyoruz kendimizi?

Yoksa çok mu yabancıyız? Böylesine hesaplaşmayı getiriyor KUZGUN için birşey yazma ihtiyacını duyuran duygu.

Ya babacık «her lafın hesabı Atı» derdin. Senin hesabın neye göre yapılabilir. Oğul babayı tanımıyor ki.

Tanıma olgunluğuna varamadık seni. Sandık ki herşeyi anlattın bize, fazla fazla anlattın. Anlatmadıkların, anlatamadıklarınla şimdi kocaman oluyorsun.

Şimdi susmakla ilk heykelini yaptın babam. Heykelin diyorum bilirsin. Senin heykellerin hep batardı birilerine. Batardı da dayanamayıp sökerlerdi.

Ama bu son sessiz heykelin çok bi kazık geldi çünkü bu kazık seni sevenlerin canını yaktı boğazımıza kadar dayanmadı acısı.

Böylesine bir acıyla konuşamıyor insan. Aklımızdan bir sürü anın geçiyor ama ağzımızdan çıkamıyor.

Fersa'yla konuşurken hep senin dışında şeylerden sözetme gereğini duymamızda bu zorlanmadan. Öylesine doluyum ki seni ancak yoğun bir şekilde hissediyor ama yazamıyorum babacık. Sana ancak teşekkür... Bana insanı gösterdin. O insan ki tarifi aklımızda. Örneği ise senin ve senin gibi yaşayanların yaşamında. Rahat ol babam...

KUZGUN ACAR'IN ARDINDAN

MEHMET PESEN

Kısa bir süre önce yitirdiğimiz Kuzgun Acar'ı güleç yüzü, insan sevgisi dolu yüreği, sanat yüklü gücü ile unutmak mümkün değil. Türk yontu sanatının kısa geçmişini ele aldığımızda daha çok anıtsal yontular görürüz. Zaferle biten savaş, yeni doğan bir millet anıtlarla yeni kuşaklara bu duygu ve heyecanı aktaracaktır. Böylece başlayan anıt yontusu önceleri yabancı ustalar tarafından ele alınmış kısa bir sürede yerli yapıtçılara kal-

mıştır. Anıtlar üzerinde bir yorumun gereği yok, ne var ki özellikle ülkemizde çok yeni olan bu sanat estetik biçime henüz gelmemişken halk çoğunluğunun alışmadığı bir konuyu anıtsal bir biçimde ele alınca tanıtım açısı estetik görüntüye yararlı olmamıştır. Çamura elini süren anıtlara göz dikmiş parasal yanı da ağır basınca kurtulamamıştır. Kuzgun Acar'ı yoğun anıtların yapıldığı bir dönemde anıt yapmayan kişi olarak tanıdım. Bati heykeli çağdaş bir biçim kazanmışken biz kitleleri klasik biçimde yontuyorduk. İlk kez çağdaş yontuya deyinenden biri de Kuzgun oldu, bu bakımdan Kuzgun'un bir ayrıcalığı ve sanat yüklü derken de sözün gerçek bir yönü oluyordu. Kuzgun insan sever, insana saygı duyar, insanla içten dostluk kurardı. Güleç bir yüzle yaşar düşüncelerimizde KUZGUN. Kulaklarımızda ise yılanmış dost bir sesle içki verin bee...

Kuzgun o kadar görkemli işler ortaya koydu ki ve geriye bıraktı ki... Rahmetler de onunla olsun...

KUZGUN ACAR DA AYRILDI BİZDEN

S. GÜNAY AKARSU

Ne güç şeydir, sevilen bir dostun, candan bir arkadaşın ardından yazı yazmak. Çelişmeli bir durumdur üstelik. Bir yandan yazmayı istersiniz, bir avunma, belli bir oranda rahatlama sağlayacaktır çünkü. Görev bilirsiniz yazmayı. Bir yan-

dan da eliniz varmaz bir türlü. Duyduklarınızı, acınızı bütününüyle aktarmak olanak dışıdır. Öyle yoğun bir duygulamayı, öyle zengin anıları, öyle derin etkilenmeyi etkilemeyi yazıya geçirmek gerçekten olanaksızdır. Yazınızda, bunların çok küçük bir oranda yansımalarına boyun eğmekten başka bir şey gelmez elinizden.

Gene aynı açmazla, bilmem kaçınıcı kez karşı karşıyayım işte. Yaşamımda çok az rastladığım gerçek dost insanlardan biriydi Kuzgun. Ve ne acı bir rastlantıdır, ötekiler gibi onu da yitirdim. Acı haberi Paris'te Mehmet Ulusoy'dan öğrendim. O da allak - bullaktı. Başka bir kez Paris'te Kuzgun'la birlikte olduğumuz yerlere gidemez oldum. Her kahveye girişimde onu anımsamadan edemez oldum. Ne de çok kahve vardır ya oralarda...

Onu son görüşüm de usumdan çıkmıyor bir türlü. Tiyatro / 76'nın yazıhanesine girip de beni görünce o her zamanki büyük boyutlu sevgiyle kucaklamış ve hiç durmaksızın konuşmağa başlamıştı. Benim, kendime iyi bakmam gerektiğini söyledikten sonra da «Uzun yaşayacağız Günay, gereğinden uzun yaşayacağız.» demişti. Hey gidi Kuzgun hey, aradan bir - iki ay geçti geçmedi ki yaşamını kısa kesip çekilip gittin aramızdan.

Bir kez daha rastlantının böylesine yumruk sıktık. Bir kez daha önemli ve güçlü bir kavga dostunu yitirmenin acısını yaşadık. Bir kez daha kişisel bir dosttan yoksun kalmanın yalnızlığına katlandık. Katlanacağız da. Nerelere katlanmadık ki şimdiye değin. Ama yaşam sürüyor Kuzgun; içinde yer aldığın, bir gün bile ayrılmadığın kavgasıyla birlikte sürüyor. Sürecek.

KUZGUN ACAR'IN
YAPTIĞI TİYATRO / 76
ÖDÜL MASKİ

ÜÇÜNCÜ ÖDÜL ŞENLİĞİMİZ YAPILDI

30 Nisan gecesi Şan Sinemasında yapılan TİYATRO/76 ÜÇÜNCÜ ÖDÜL ŞENLİĞİ töreninde 1974/1975 Tiyatro döneminde yılın oyunu seçilen AST'ın «ANA» sı ile yılın oyuncularını seçilen MERAL NİRON ve GENCO ERKAL'a ödülleri verilmiştir.

Dergimiz aboneleri ve dostların katıldığı kalabalık töreni bizde ödül dağıtımını öncesinde dergimiz yazarlarından olup bir süre önce yitirdiğimiz İSMET KÜNTAY ve KUZGUN ACAR anılmıştır. Daha sonra ödülleri dağıtılarak RUHİ SU - TULİN NUTKU ve TİMUR SELÇUK'un konserleri oluşmuştur.

Bilindiği gibi dergimiz her yıl Yılın Oyunu ve Oyuncularını seçmekte ve yapılan ödül şenliği ile sanatçılara ödülleri dağıtılmaktadır. Bu kez Brecht'in «ANA» oyunu ile MERAL NİRON, «KEREM GİBİ» oyunu ile GENCO ERKAL ve AST'ın oynadığı «ANA» oyunu ödüllendirilmiştir.

Okurlarımızın hatırlıyacağı gibi GENCO ERKAL ikinci kez Tiyatro/76 Yılın Oyuncusu ödülünü kazanmıştır.

Daha önceki yıllarda MERAL TAYGUN - RUTKAY AZİZ - ERKAN YÜCEL yılın oyuncusu ödülleri ni kazanan sanatçılar arasındaydılar.

KUZGUN BABA AKADEMİYE DEĞİL, DÜZENE KARŞIYDI...

TANJU CILIZOĞLU

Antalya Belediye Başkanı Selahattin Tonguç, Kuzgun'a bir HAŞİM İŞCAN anıtı yaptırmak istediğinde, «Neden olmasın ki. Siz ki bir emeğe saygı duymak için yola çıkarsınız ve bendenizden de bu saygıyı biçimlemek onuru esirgenmezse neden olmasın ki? Bir adam çıkmış da bu ülkenin filan demiyorum, Antalya'nın filan demiyorum, insanın adına bir şeyler yapmışsa, yürek koymuşsa biz ona bir anıtı coşkuyla neden yapmayalım ki?» Birlikte Belediye Başkanından çıktıktan sonra bir Antalya gecesinde uzun uzun konuşmuştuk. Bana uzun uzun Haşim İşcan'dan kalkarak demişti ki «Arkadaş emek kaybolmuyor. Bak işte bir adam gelmiş buraya emek vermişse, oyunu kuralınca oynamışsa bir gün oyunu kuralınca oynayan bir başka adam çıkıp sahip çıkıyor emeğe..»

Kuzgun sonra kendi deyişiyle «sıvanmıştı» heykeli yapmağa. Önce çamuru lafta yoğuruyordu. Çevresindeki dostları içinden her biri teker teker Haşim İşcan'ın anıtı konusunda uzun sohbetlere alınıyordu. İşcan'ı tanımış. İşcan'la çalışmış kim bulunabilirse, onlara İşcan anlattırılıyordu. Gene Kuzgun'un deyişi ile «Heykelin alt yapı çalışmaları tamamlanıyordu». İlk kez bir heykel için bu denli saygın bir alt yapı çalışmasını

Kuzgun'la birlikte yaşadım. Sonunda Kuzgun karar verdi. «El» dedi. «El». «Bu adam en çok elleri ile yaşamış. Elleri ile var İşcan. El güzelim bir verisi doğanın. Hele hain kullanılmazsa, hele kirletilmezse. Bilir misiniz el zekânın parıltısıdır. Aklın sentezidir el..» Konuşmanın burasında ben «Sen şimdi bizim Rifat Hocaya geri zekâlı dedin» diye lafı bindirince, gözleri pırıl pırıl «Ossa ossa bu kadar olur piçlik işte» dedi. Sonra savundu. «Rifat'ın elleri becerisiz elbet. Bir kesekâğıdını kapatamıyacak kadar, gazeteyi üçe kıramavacak kadar, ama Rifat'ın ellerinde de sevgi var. Onun zekâsı insan sevgisinde bilenmiş önce. Rifat Hocanın ellerinin hamlığı, sevginin ondaki yoğunluğu. Hem Rifat hocaya yaşam ellerini kullanma fırsatını vermiş mi ki? Rifat ellerini yüreğinde beceriye sokmuş...»

Ve sanırım benim bildiğim en mutlu günlerini yaşıyordu Kuzgun Haşim İşcan heykelini yaparken. Akademiye gidiyor, dostlarıyla şen şakrak bir çalışmanın keyfine yaslanıyordu.

Antalya Haşim İşcan anıtının maketi çıkmıştı. Kaptık maketi, atladık otobüse ver elini Antalya. Ve oniki saatlik bir yolda alçı maket Kuzgun'un kucağında. Antalya'da öğrendik ki Akademi'den bir heykeltraş bir yığın kartvizitlerle Belediye Başkanına sarkarak

bu heykelin yapımına adaylığını koymuş. Kuzgun'dan başka herkes kızdı bu olaya. Olaya en yumuşak yorum getireni KUZGUN oldu.

«Boş verin. Altına araba çekmişse bu düzen adamın, ev, çoluk çocuk, dünyada alın terine verilen üç-beş hırtı pırtı, bu ülkede insanı insana çürüterek veriliyorsa ve bazı insanlar da bu hırtı pırtılar adına oyunun kuralına giriyorsa, suç insanın değil, önce düzenin. Biz neden bu düzene karşıyız ki? Aslında bir insanın bir insana çürümesi de bizim çilemiz değil mi? Köşk, han, hamam... Ne oluyor, sevgi mi var hayatlarında? Ağacı göremeden. Bahara yaslanmadan doğadan, nasibi ne düşeni yaşamadan, para haa para bir ömrü tüketiyorlar. Aslında biz onları da kurtarmaktan, insan olarak yaşamağa çekmekten yana değil miyiz? Neden şaşırıyorsunuz ki? Bu bir akademi ahlaki meselesi değil ki? Bu bir düzen meselesi. Paranın değer olması meselesi değil mi? Parayla insanı çürütmek değil mi? Hem ilk defa başıma gelmiyor ki bu benim.»

Bütün bunları bilen birkaç yakın dostu KUZGUN'un cenazesi Akademiye tören için getirildiğinde rahatsız olmuşlardı. Ve daha sonraki günlerde sürmüştü bu konunun tartışması...

KONUNUN BİR BAŞKA YANI

Kuzgun akademiyi sevdi. En yoğun mutlu olduğu günlerde ve en yoğun karamsar olduğu günlerde akademide bir kaçmayı arardı. Gene kendi cümlesiyle «Neden sevmesin ki? En güzel en kıymetli bilinmemiş delikanlılık günleri» orada tüketilmişti. Bir dilim sucukla üç şişe marmara şarabının hakkı orada verilmişti. «İlk ciddi gönül koyma olayına» orada başlanılmıştı...

Kuzgun'un akademiye öğretim üyesi olması da elbet düşünülemezdi. Kuzgun'un bu düzenin akademisinde pek yapacak işi yoktu. Akademiyi dışından yaşayarak daha saygın değil miydi Kuzgun? Akademi de «bürokrat Heykeltraş» olmayarak daha saygın değil miydi? Ve bütün bunların ötesinde Kuzgun bir bürokrat olmayarak, yaşamı maaş bordrosunda biçimlemeyerek daha bir özgür, daha bir gönlünce değil miydi?

Varalım Kuzgun'un ölümü öncesinde iki Atatürk heykeline soyunmasına.

Öncelikle örneklemekte yarar bulurum, Kuzgun Mani faturacılar çarşısının girişine heykel yapardı da Manifaturacı tüccarının sınıfsal çözümlemeye hiç mi hiç yerini şaşırmazdı.

Kuzgun Disk'in Gönen kampının kapısına heykel yapardı da, burada girişilen eylemin nasıl işçi sınıfının öz bilinçlenmesinde burjuva yaşantısına sokularak durağanlaştırıldığını da bilirdi. Buradaki girişimin nasıl popülist, nasıl en azından sürecini şaşırmış yanlış bir yatırım olduğunu da bilirdi. Daha da öte işçi sınıfının kendi dinamiğini saptır-

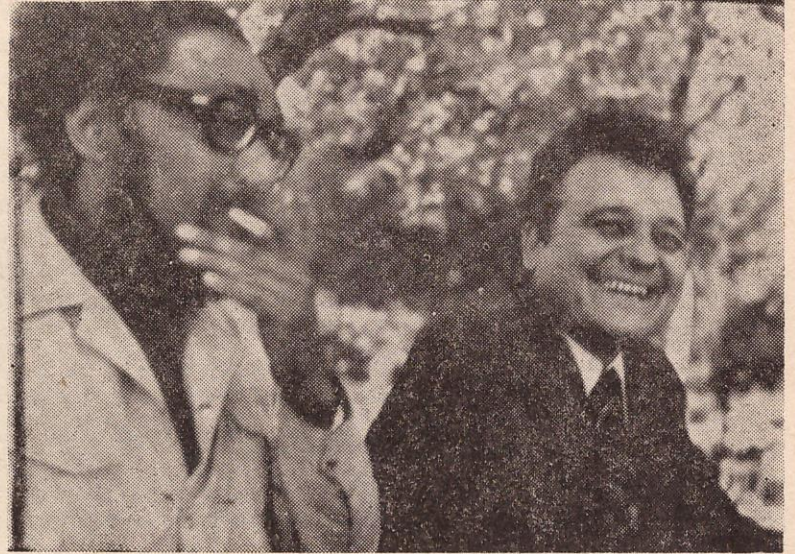
makta olduğunu bilirdi. Ve şunu da bilirdi ki bir devrimcinin görevi her olayda vurgulayabildiği kadar kendi sınıfsal anlayışını vurgulamaktır. Her işte, her yaşam diliminde dünyaya «üretim araçları» açısından, «Hangi fikir mirasını inkâr ettiğini» bilerek yaşardı.

Akademide Kuzgun'u sevenler onu akademiye alamazlardı elbet. Akademiye girmenin koşulları çok daha sınıfsal bir oluşumdur. İcazet verilmezdi Kuzgun gibi devrimci bir yaşamın böylesi altının çizilmesine. Pasaport verilmesi bile rufailerin eşref saatine dayanan bir adamın akademiye alınması konusu biraz romantizm olmuyor mu? Kuzgun'un yaşam kavgası verdiği günlerde arkalarını dayadıkları kasaları diledikleri gibi harcayan, işçinin parasını dilediğince har vurup harman savuran ve devrimci geçinen sendika ağaları, «Kuzgun»a kapı açmamışlardı. Herkes bilirdi ki «Kuzgun» balık tutup satar, kimseden iş istemezdi. Onun onuruydu bu. Dünya görüşünü bir tufeyli yaşam biçimine dönüştürmemişti Kuzgun. Er-

demî buydu. Saygınlığı buydu.

Kuzgun Atatürk heykelleme yapımına soyunduğu zaman ki bu Atatürk heykelleri kimse tarafından Kuzgun'a bir bağış olarak sunulmamıştı öteki sayfalarda okuyacaksınız, Bayrampaşa Belediye Başkanı Antalya'da Haşim İşcan anıtını yaparken Kuzgun'u tanımış ve bir sohbet sırasında kendi projelerinden söz ederek bir Atatürk anıtı düşüncesini açmıştı. Kuzgun bir iş bulduk diye atlamamış işin üstüne, incecik sormuştu Bayrampaşa Belediye Başkanına, «Ben kendi kafamın içindeki Atatürk'ü mü yapacağım, sizin kafanızın içindeki Atatürk'ü mü? Sonra oturmuş anıtın maketini çıkarmış, başta Belediye Başkanı olmak üzere ortaya çıkan anıt maketine kimse, hiçbir Bayrampaşalı «Hayır» dememişti.

Marmara Adası Belediye Başkanı Balıkçı Reisi Ahmet Enön de Antalya Festival gazetesinden Kuzgun'u tanımış, Selahattin Tonguç'tan dinlemiş ve bir hafta sonu soluk almak için gittiğimiz Marmara adasında heykel için asılmış, Sayfayı çeviriniz)

KUZGUN ANTALYA'DA SELAHATTİN TONGUÇ İLE

sonunda ora'da Bayrampaşa Belediye Başkanına sorulan soru sorulmuş, cevap alınmış ve «Balıkçılarla Balık ağları çeken» Atatürk anıtı maketi ortaya çıkmıştı.

Kuzgun coşkuyla sıvanmıştı bu anıtlara. Hattâ Marmaraadası işini öylesine sevmişti ki «Bu anıt istediğim gibi çıkarsa özlerim bu anıtı ben. En çok bu anıtı özlerim» diyerek yaşamı Marmaraadasında kıyıya çekmeği bile kurmuştu. Kuzgun Baba'nın ardından daha sıcak anılarla dolu bir yazı yazmak mümkündü elbet. Ama Kuzgun yaşamını öylesine bir dünya görüşünün olgularına adanmıştı ki, ölümü sonrasında da bu işlev sürüyor. Yalın, bu işlevden kopmuş birşey yazılmıyor. Bir sıcak, bir doğruyu bulmağa dönük oluyor Kuzgun'u yazmak, söylemek... KUZGUN bu düzene karşıydı. Bu karşılık içinde akademiye de, işinin parasıyla viski zıkkımlanan, araba saltanatına, lükse gönlünü kaptırmış, hem emekli maaşı alıp hem sendikadan ücret alan, han hamam sahibi olmanın çabasındaki sendikacıyı da yerli yerine koyar, kartları hiç mi hiç karıştırmazdı. Kendisine yaklaşılar da, uzaklaşılar da o tüm olaylara halkının öz sorunlarından ve diyalektik bir yaklaşımla bakardı. Kuzgun her yaptığı işte, her attığı adımda kendisiyle ve doğruyla hesaplaşır, düzenine uygun geleni değil, bilimselliğe uygun olanı kendi düzenine rağmen seçerdi. Ve Kuzgun kadar duygusal ve Kuzgun kadar yaşamı gerçekçi bakan ikinci bir devrimci sanatçı tanımıyorum. Sanırım bu Kuzgun'un proleter bir annenin sürecinde şekillenmesinden geliyordu.

Anısı önünde bir kez daha saygıyla...

KEFERİSTAN TURNESİ

Haftalık «CUMARTESİ» gazetesi için bir dizi yazı istenmişti Kuzgun'dan. Olur demişti. Sıvanmıştı yazmağa. Anılardan sıçrayıp mezar taşlarına kadar gelecekti. Sonra Kuzgun'u yitirdik yazıda «CUMARTESİ» gazetesi'de yarım kaldı. Aşağıda Kuzgun'un bu yarım kalmış yada başlanmış yazısını bulacaksınız...

TİYATRO/76

Yüz küsur metrekairelik bronz kabartmamın Kızılay'daki gökdelenin yüzünden indirilip bir kenara atıldığım öğrendiğim '74 yazı idi. Théâtre de Liberté'den kesinlikle istendiğimi bildirdiler. Haber Ulusoy'lardandı, tiyatronun kurucu ve yönetmeninden. Şu 1962 den beri dost olup, '66'dan beri işbirliği yaptığımız Mehmetlerden.

O sıralar resim ve heykeli nadaas bırakmış, Orhan Taylan'la Ortaköy sırtlarında bir dost atelyesinde elbise boyamadayız. Tekel İdaresi satış güvencesini bana bağlamış sanırım o sıralar. Ben müşteri rekorlarında adsız kahramanlığı seçmişim Mehmedin malûmu.

İki yıldır «ihtiyar» atlasın gelsin habercisi göndermede. Oyuncularından biri hali görmüş —Luis Menase— siyatikten yatan, iki kişiyle memişaneye giden ben olarak. Ardından Keriman Ulusoy arkadaş. Bir kefer organizatörün, Gınse'nin Türkiye'ye gelişinde buluşamama yada buluşmama.

Açıkçası yılmım. Sevilesilerin kimi toprakta, pek çoğu ne bir hallerde...

Dostlarım var elbet. Ama dost dostu seçerken gönlünce ve kafasınca seçiyor. Hepimiz kasaba ve bakkala küskün sınıfındayız. Herkes, «Dayan başarısın»ı dostuna söylerken tartmada.

İki heykel deneyini yüzüme gözüme bulaştırmışım, ikisinde de dostlar yanımdaydı kadınlı erkekli.

Faruk Sükan karşıtı gruplar da bilir birbirinin ve diğerlerinin soluk alıp verişini. Buna karşın böylesi gereksinilme inadı, inandırdı beni de.

Geleneksel ve içten son «Ne dersin?» «Ne dersiniz?» oturumları. «Yaylan aslanım» denildi. —Kara renk nasıl oluyorsa o mahlûk? Benim bildiğim adı başkaca— ve de yeneden Kafkas Tebeşir Dairesine gömülündü «Evet» lenmeden önce.

Üç ay sonra öğrenecektim beni şaşırtan şeylerin Théâtre de Liberté takımı için de ge-

çerli olduğunu. Ustanın metni ile '55 - '56 Berliner Ensemble uyarlaması tutmuyordu. Ön çalışma ve provalar sırasındaki kendi notları ve dekoratörünün notlarında da açık seçik böyleydi. (Sağolasın Fersa, iş kazasında erken emekliye ayırılır insanı, istemese de).

Müzik Ruhi Su olacak, kâğıdı hazırlanmış. Dekor Metin Deniz.

Eski alışkanlık ve disiplin : Dramaturji beraber yapılacak. Tiyatro «Sevdalı Bulut»u turneve çıkarıyor. Öylesi canlı ve oynak bir turne ki yetişemezsen vazgeç. Malûm, çekintili pasaport muhabbeti, gönderilen bileti alıp ver elini Paris, 36 saat sonra Belçika'da yız. Ucu ucuna varmışım. Doğru dürüst (48 saatten çok kalış açısından) Paris'le el tutuşmaya daha ikibuçuk ay var. Belçika Kültür Bakanlığının tüm erkânının zuhuru, «aman turneyi uzatın» ısrarları. Vakit yok. Bir buçuk günlüğüne Paris yapıp Tunus'a gidiş. Saatte 950 Km. uçan sinekleri ilk görüş fırsatı : Uçağın içi sinek dolu, birimizden kalkıp ötekine konuyorlar. Kebapçı dükkânı kokuları cabadan müessesenin ikramı.

Tunus Devlet Tiyatrosunda itibarımıza diyecek yok. Salon inanılmaz dikkatte, uyanıklıkta. Luis Menase dansöz rolünde öylesine başarılı ki «Aman tekliflere evet deme. Casino de Libanla anlaşma yaparız senin için» takılmalarındayız.

Tüm gün Mehmedin sevgililerini aramayla geçmiş : Bidon Tunusa uçakla taşınmaz ya dememin ceremesi. Oyunun kurgusuna denk elli bidon bulmak ne belâymış.

Her oyun başlangıcındaki, Mehmedin «Yanlış anlaşılma-ya, göreceğiniz Türk oyunu-

dur» açıklaması. Oyun Türk olmasına Türk ya, Fransız hükümeti ödemede ve de göndermede. Türk elçilik kavası dahi çevremize sokulmamak dirayetinde. Nazım abimin şoför Ahmet'ini de oyuna sokmuş Mehmet. «Dayan oğlum, ne gam» üstüne muhabbet. Kaldı ki yeni oyuna boyut getirir bir malzeme bulmuşuz Tunus'ta: kaplumbağa kabuklarını. Keriman, Mehmet «Sevinçten kurdurmayasın» telâşında. Mehmet, kuliste Brecht'in kabuklusunu düşlemede terden sırılsıklam ve de ic lâstiklerle meşverette. Arlette sabahın köründe, gece valdesi ziyaret edilmiş oyunda gibi, kapımızda : Tekst çalışılacak. Bir dünya tatlısı azrail.

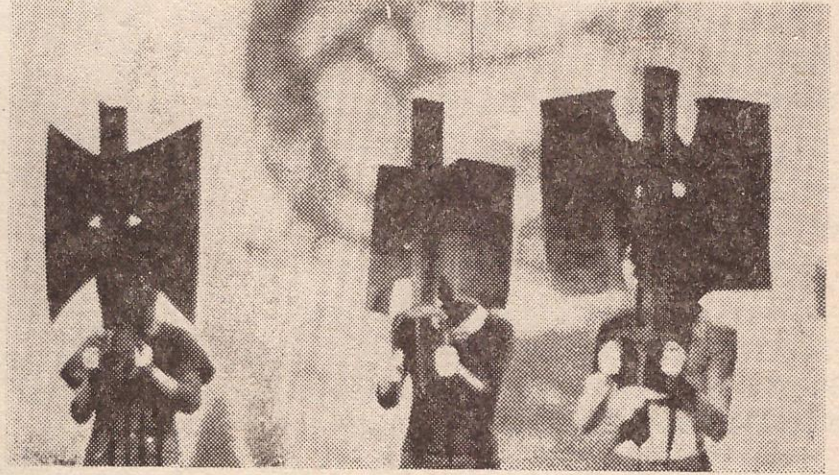
Nasipte cumhurbaşkanı seçimi izleme de varmış. 15 - 16 yaş sularında binlerce delikanlı adayı sokaklarda afiş dolaştırıyor konvoy halinde. Olmaya ki yanlış adam seçersiniz diyesi imişler. Biliyoruz ya, gene de soruldu «Biz bilmeyeli ikinci aday mı var?» diye. «Yok canım» dediler, «Sececek olanlara cumhuriyetin hakkını veriyoruz.» Ertesi gazetelerden tek adayın çoğunlukla (%97) yeniden seçildiğini öğrenip yü-

reklere su serpildi. Haftanın «mânâ ve önemi»nden olacak, tek gülen yüz göremeden Cezayir hududuna dayandık. Sınırdan 24 saatte sızabildik ne hikmetse, kuşlar nasıl aşılıyor o üç kilometrelik insansız bölgeyi bilmem. Tunus Devlet Tiyatrosu genç rejisörlerinden biri yol göstericimiz Cezayir'e değin iri otobüsleri ile.

Yollarda bakımlı, oturmuş şehirler : belli Fransız'ın aklının ucundan geçmemiş bir gün bile «Hadi-size güle güle» denileceği.

Başarılı bir temsil serisi, Fransız elçiliğinde kordiplomatikte akşam yemeği (Türk elçisi gelemeceğini bildirmiş, bizi tebrik ettiler gece yarısına kaçar çalışan bir hariciyemiz olduğu için), İtalyan Kültür Merkezi Başkanı Renzo Milani'nin evindeki sıcak davet, Cezayirliilerin Türkler ve oyun üstüne abartma derecesinde övücü sözleri...

Théâtre de Liberté her temsile ilk gecenin tutkusu ile asılan bir takım. Seyirci tepkisini de o coşku ve endise ile alıyor. Gene de gözler takvimde, «4 Mart'a kaç gün kaldı» da. Fransa'ya dönüş çözümlemesi sorunları...

ÖZGÜRLÜK TİYATROSUNUN
KAFKAS TEBEŞİR DAİRESİ
OYUNUNA YAPTIĞI MASKELERDEN

KUZGUN ACAR'IN ÖLÜMÜ SONRASINDA GELEN TELGRAFLAR....

«Derin kederler içindeyiz.»

ABİDİN / GÜZİN - DİNO

«İşçi bir ananın türlü fedakârlıklarla yetiştir diği hayatı boyunca gerek heykele, gerek doğrudan doğruya çalışmasıyla içinden çıktığı işçi sınıfına hizmetten geri kalmamış değerli eşinizin ölümünden duyduğunuz acıyı sizinle paylaşırız.»

TÜRKİYE'LI İŞÇİLER VE KADINLAR BİRLİĞİ / BELÇİKA

«Feci haberiniz bize çok büyük acı verdi. Büyük bir sanatçı ve çok zengin bir insan yüreği taşıyan KUZGUN gibi bir insanı yitirmenin sonsuz ve sınırsız acısı içinde ona karşı duyduğumuz sevgi ve hayranlığı da belirtmek isteriz.»

JOSE VALVERDE ve ST. DENİS GERARD PHİLİPE TİYATROSU

«Kara haberi üzüncüle öğrendik. Acınızı yürekten paylaşıyoruz. Yaşamı sona eren sanat eri KUZGUN ACAR'ın yaşantısının gelecekte sürecekle olmasıyla teselli bulmaya çalışıyoruz. Size ve ailenize şahsım ve ANTALYA'lılar adına baş sağlığı dilerim. Saygılarımla.»

ANTALYA BELEDİYE BAŞKANI SELAHATTİN TONGUÇ

«Acınıza katılır baş sağlığı dilerim.»

GÜRKAL AYLAN

«Sonsuz acınızı paylaşır baş sağlığı ve mağfiret dilerim.»

YÜK. MİMAR HAKKI VERENDAĞ

«Haberi şimdi aldım. Sana ve bütün aileye baş sağlığı ve Tanrıdan mağfiret dilerim.»

ERGE

«Türk yontu sanatına devrimci bir yorum getiren KUZGUN ACAR'ın ölümü karşısında duyduğumuz büyük acıyı paylaşır acınıza katılırız.

MANYAS TÖB - DER ŞUBESİ ADINA KEMAL DOĞRUSOY

«KUZGUN'un ölümü bizi çok üzdü. Doğruluğu ve çalışkanlığı bize örnek olsun.»

MEHMET DİNÇEL / BANDIRMA

«Kardeşimiz KUZGUN'un inanılmaz kaybını çok geç öğrendim. Söyleyecek dilim, yazacak elim kalmadı. Marmara Belediye Meclisi'nin ve tüm Marmara halkının duyulan acıya ortak olduğunu ve büyük dostlarının eserinin bir an önce onun anısını da taşıyacak şekilde yapılmasını amaçladığımızı KUZGUN ACAR'ın aile ve dostlarına duyururuz.»

MARMARA ADASI BELEDİYE BAŞKANI AHMET ENÖN

Çocuklarda Kuzgunu Severlerdi

Kuzgun Acar tanınmış bir heykeltıraştı. Kuzgun dünyada ne kadar insan varsa onlardan çok kuvvetli bir insandı. Kuzgun Acar öldü ama onu biz yine kalbimizde yaşıyoruz. Kuzgun Acar 4 Şubat 1976'da öldü. Kuzgun Acar 25 Şubat günü 48 yaşına girmek üzere olduğundan doğum gününü kutlamadı. Onun yerine karısı, akrabaları ve annesi, babası kutladı. Kuzgun Acar iki anıtını yapamadan gitti. Ama onun yerine arkadaşları yapacak. Kuzgun Acar demir gibi insandı. İçki içtiği için öldü. Kuzgun Acar şimdi güzel bir yerde, kuşların cıvılcıvı seslerini dinliyor. Kuzgun Acar üç basamakdan düştü ve beyin kanamasından öldü.

EMRAH ÇAĞAN

KUZGUN ACAR'IN ÇOK SEVDİĞİ BİR FOTOĞRAF (YILMAZ KAINİ'NİN KOLEKSİYONUNDAN)

KUZGUN ACAR'IN DOĞUM
YILI GÜNÜ
10.2.1976 GÜNÜ KUZGUN AMCAM
40 YAŞINA GİRİYOR

Çocuklarda KUZGUN'u Severlerdi

Bir sevgi dörtkeninde
yaşardı KUZGUN.

Hakettiği ve yüreğiyle çizdiği bir sevgi dörtkeninde.

Çocuklarda KUZGUN'U çok severlerdi

Yukarıda sekiz yaşındaki Emrah Çağan'ın KUZGUN'un ölümü sonra-
sında çizdiği resim.